

L'Europa social que hauria de ser

MAX VIVES-FIERRO, advocat i director de la Fundació Catalunya-Europa
PÚBLIC, 9.05.10

La UE està travessant uns moments d'incertesa sobre el seu futur pel creixement dels esperits nacionals dels Estats membres, la crisi financera que colpeja les bases del sistema econòmic i financer de la Unió, a qui manca una política comuna, i per la difícil adaptació de l'ampliació de la Unió als països de l'Est. Ara, en aquests moments difícils, és quan l'Europa social és l'Europa que té més sentit. La UE dels drets socials i fonamentals és un mirall per a la resta del món.

La defensa dels drets relacionats amb les persones no ha estat històricament un dels grans reptes de la Unió Europea. Les comunitats europees es van crear inicialment per establir un mercat comú, hi havia un interès econòmic al darrere, els drets socials que afecten els ciutadans del Estats membres no eren una prioritat. Molt anys després, el 1992, amb el Tractat de Maastricht es va crear el concepte de ciutadania europea, però no va ser fins 10 anys més tard que no es van començar a compilar els drets sota un cos legal. Al Consell de Niça, l'any 2000 es va proclamar la carta de drets fonamentals de la Unió Europea. A banda, també es va produir l'adhesió al conveni europeu de drets humans de Roma del 1950.

Aquest és el punt fort del Tractat de Lisboa, la protecció dels drets fonamentals i la seva obligatorietat jurídica. La carta dels drets fonamentals ja és vinculant i, a més, el tractat preveu l'adhesió de la Unió al conveni de drets humans de l'home. L'article 6.1 del Tractat de la Unió Europea assenyala que la UE reconeix els drets, llibertats i principis

enunciats a la carta dels drets fonamentals del 7 de desembre del 2000, tal com va ser adoptada el 12 de desembre del 2007 a Estrasburg. La carta tindrà el mateix valor jurídic que els tractats, passa, per tant, a ser dret originari de la Unió. No queda inclòs en el cos del tractat, però sí que agafa un valor jurídic que permet assimilar el seu efecte al que hauria tingut la seva inclusió en la Constitució europea, quant al seu vessant material. El tractat incorpora un protocol exprés per a aquestes disposicions, el número 35. S'assoleix així un grau de democratització líder al món.

No es tracta només de crear un mercat comú o interior potent per generar sinergies econòmiques europees, sinó també de dotar la UE d'un conjunt de disposicions que estableixin l'equilibri. Aquí és on ens trobem les dificultats, ja que alguns països de la UE ja sabem que no estan per fer aquests avenços, raó per la qual tenen especials condicions pel que fa a l'aplicació de la carta.

Com sempre, els grans avenços vénen sempre lligats a iniciatives personals, per l'aparició de líders que promouen el projecte. Cal que un nou Jacques Delors impulsi el concepte de ciutadania europea i denunciï la necessitat d'implantar el model integrador en els vessants socials i culturals. L'equilibri entre el creixement econòmic de la Unió, gràcies a les seves empreses i professionals, la implementació de drets per als ciutadans europeus recollits a la carta, amb mesures concretes com les recollides en les propostes sobre flexiseguretat, i l'estructuració d'un decàleg cultural que ens identifiqui com a europeus, és el que necessitem els pobles d'Europa.

Es pot afirmar que amb la inclusió de la carta dins el dret de la comunitat s'ha fet un avenç: elevar el caràcter material dels continguts a rang constitucional. Però no es pot pensar que també suposa la culminació de les relacions entre els ciutadans i la UE mitjançant la protecció del drets fonamentals. Cal reforçar el caràcter democràtic de la Unió i donar sentit a la idea de sobirania europea mitjançant diferents camins transversals, complexos i incerts que condueixen a la veritable Europa dels ciutadans i no dels Estats. I per això cal que l'Europa deixi d'avançar en una dinàmica estatalista, i passi a bellugar-se activament en un corrent ciutadà.

Es pot dir que la proposta és quimèrica però a Europa ja hem viscut, i no fa tant, una agitació ciutadana important pel futur de la Unió, només cal recordar el que va succeir a França durant el debat pel referèndum. Els ciutadans europeus som els responsables del nostre futur. El nostre futur comú l'hem de construir cadascun individualment dins la diversitat dels nostres pobles.